

Безліч Бабиних Ярів: пам'ять на тлі історії

Ольга Лімонова

Універсальне заняття-шаблон, яке дасть змогу працювати з віртуальною виставкою в усіх регіонах, використовуючи одночасно і місцевий матеріал.

Мета:

порівняти ступінь проблеми меморіалізації трагедії Голокосту та інших жертв Другої світової війни в різних місцевостях України – у столиці та в іншій місцевості / іншому регіоні.

Очікувані результати:

після цього заняття учні зможуть:

- проаналізувавши відео, фото та текстові документи, розповідати про вшанування пам'яті жертв нацистської окупації, у тому числі Голокосту;
- порівняти стан вшанування пам'яті жертв нацистської окупації у столиці та в інших населених пунктах;
- формулювати власну думку щодо меморіалізації трагедії Голокосту та інших жертв Другої світової війни.

Тривалість: 60–90 хвилин.

Формат: заняття, виховна година.

Необхідні матеріали:

мультимедійне обладнання, доступ до інтернету, віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії", роздатковий матеріал.

План заходу

Крок 1. Актуалізація знань

З'ясуйте в учнів, як вони розуміють вислови:

- "Великою мірою від нас залежить, чи живуть ті, хто пішов із життя, у наших спогадах" (Габріель Оноре Марсель).
- "Минуле, що зберігається у пам'яті, є частиною теперішнього" (Тадеуш Котарбинський).

Крок 2. Робота в групах

Об'єднайте учнів у дві групи. Запропонуйте першій групі попрацювати з віртуальною виставкою (розділ "Початок війни", додаток 2), а другій – із місцевими матеріалами (роздрукованими спогадами місцевих мешканців про початок війни, фото). Через 7–10 хвилин

попросіть презентувати коротку розповідь про те, що дізналися з матеріалів (до 3 хвилин на кожну групу).

Крок 3. Обговорення результатів групової роботи

Попросіть учнів на основі того, про що вони дізналися, спробувати порівняти долю євреїв (та/або інших груп населення) під час нацистської окупації у столиці та у вашій місцевості.

Примітка для вчителя (проміжний підсумок): доля жертв нацистського наступу й окупації (у тому числі Голокосту) не відрізнялася залежно від того, була це столиця радянської України чи маленьке селище. Однак мало значення, до якої частини нового адміністративного поділу було приєднано територію (наприклад: Райхскомісаріат "Україна", Дистрикт "Галичина", Трансністрія) та якою була окупаційна адміністрація (цивільна або військова). Доля євреїв була спільною в усіх випадках, але шлях до загибелі міг бути різним. Доля будь-якої іншої групи (військовополонених, ромів, націоналістів тощо) потребує ретельнішого порівняння.

Крок 4. Робота в групах та її обговорення

Поміняйте групи місцями. Та група, що досліджувала місцеві матеріали, тепер працює з виставкою (розділи "Куренівська катастрофа", "Архітектурні конкурси 1965" та "Несанкціонований мітинг 1966" + відеокоментарі В. Нахмановича, додаток 3). Інша група працює з відповідними місцевими матеріалами про повоєнне вшанування пам'яті. Через 7-10 хвилин попросіть презентувати розповідь про вшанування або замовчування пам'яті про Голокост та/або інші групи жертв окупації у Києві та у вашій місцевості одразу після війни та у 1960-1980-ті рр.

Крок 5. Робота в групах та її обговорення

Запропонуйте першій групі знову попрацювати з розділами виставки "Офіційні церемонії за часів незалежності", "Громадське вшанування пам'яті за часів незалежності" та "Мозаїка пам'ятників" (додаток 4), а другій – із відповідними місцевими матеріалами. Через 7-10 хвилин попросіть презентувати розповідь про те, як відбувається вшанування пам'яті жертв нацистської окупації (у тому числі і Голокосту) в столиці й у вашій місцевості в сучасну добу.

Крок 6. "Відкритий мікрофон"

Попросіть учнів висловити свою думку щодо запитань.

Запитання до учнів:

- Де, на Вашу думку, краще вшановано пам'ять жертв нацистської окупації (у тому числі Голокосту), в Києві чи у вашій місцевості? Чому?
- Наскільки повно, на Вашу думку, вшановано пам'ять жертв нацистської окупації / чи всі

жертви вшановано у вашій місцевості?

- Як ситуацію можна покращити? Що кожен із нас може особисто зробити для цього?

Крок 7. Домашнє завдання

Ознайомившись із переліком документів до клопотання (приклад переліку документів - у додатку 1), спробуйте самостійно підготувати звернення до місцевої Комісії з питань встановлення пам'ятних знаків про спорудження пам'ятника жертвам Голокосту (або іншим жертвам нацистської окупації) у вашому населеному пункті, а також (за бажанням) тези історичної довідки та ескіз пам'ятного знаку.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ ДО КЛОПОТАННЯ

Перелік документів до клопотання

1. Звернення на ім'я голови Київської міської державної адміністрації з пропозицією про встановлення меморіальної дошки або пам'ятного знака.
2. Історична або історико-біографічна довідка про особу чи подію, що увічнюється.
3. Чорновий ескіз пам'ятного знака, меморіальної дошки та пропозиції щодо тексту напису на ньому.
4. Письмова згода ініціаторів клопотання про встановлення пам'ятного знака стосовно фінансування робіт з проектування, виготовлення, встановлення пам'ятного знака.
5. Лист-згода власника/балансоутримувача нежитлової будівлі, на якій має бути розміщено меморіальну дошку.
6. Письмова згода родичів (діти, вдова, вдівець, а якщо їх немає – батьки, рідні брати та сестри) на присвоєння імені (бажано, у разі якщо ініціаторами увічнення пам'яті фізичної особи є не близькі родичі).

(Джерело: <https://dsk.kyivcity.gov.ua/content/perelik--dokumentiv-do-klopotannya.html>)

РОЗДІЛ "ПОЧАТОК ВІЙНИ"

Посилання на серію стендів віртуальної виставки

Посилання:

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,5,0,0:node3,145>

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,7,0,0:node3,145>

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,9,0,0>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

СТЕНДИ ВІРТУАЛЬНОЇ ВИСТАВКИ СТОСОВНО ПОДІЙ 1961-1980-Х РОКІВ

Посилання на розділи "Куренівська катастрофа", "Архітектурні конкурси 1965" та "Несанкціонований мітинг 1966" + відеокоментарі В. Нахмановича

Посилання:

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,31,0,0:node7,22>

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,32,0,0:node7,22>

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,33,0,>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

СТЕНДИ ВІРТУАЛЬНОЇ ВИСТАВКИ СТОСОВНО ПОДІЙ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Посилання на розділи виставки "Офіційні церемонії за часів незалежності", "Громадське вшанування пам'яті за часів незалежності" та "Мозаїка пам'ятників"

Посилання:

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,44,0,0:node7,22>

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,45,0,0:node7,22>

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,46,0,>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")